

Значення  $t$  визначається як аргумент інтегральної функції Лапласа з умови  $\Phi(t) = \frac{0,954}{2} = 0,477$ , звідки  $t = 2$ .

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (q_i - q_c)^2}{n-1}} = \sqrt{\frac{(0,8-1,36)^2 + \dots + (2-1,36)^2}{5-1}} = 0,5177.$$

$$T_p = t \cdot \sigma = 2 \cdot 0,5177 = 1,0354.$$

$$T_n = T_0 + T_p = 1,36 + 1,0354 = 2,3954.$$

Брутто-ставка ( $T_\sigma$ ) розраховується за формулою:

$$T_\sigma = \frac{T_n \cdot 100}{100 - f},$$

де  $f(\%)$  - частка навантаження в брутто-ставці.

$$T_\sigma = \frac{T_n \cdot 100}{100 - f} = \frac{2,3954 \cdot 100}{100 - 21} = 3,032.$$

**Висновки.** Прикладна спрямованість курсу теорії ймовірностей і математичної статистики забезпечує орієнтацію його змісту та методики навчання на забезпечення здатності свідомого застосування теорії ймовірностей та математичної статистики, зокрема, і математики в цілому при вивченні фундаментальних, професійно спрямованих дисциплін, а також у майбутній професійній освіті та діяльності. Навчальний матеріал слід відбирати з урахуванням його зв'язків із змістом професійних курсів та практичною діяльністю економістів.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко Я.В. Теорія ймовірностей і математична статистика. Практикум. – К.:Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2011. – с.82-83.
2. Жалдак М. І. Теорія ймовірностей і математична статистика / Жалдак М. І., Кузьміна Н. М., Михалін Г. О. – Полтава : Довкілля-К, 2009. – 500 с.
3. Задорожня Т.М. Використання прикладних задач при вивченні теорії ймовірностей // Математика в шк. - 2005. - № 10. - с. 35 - 39.
4. Колягин Ю.М., Пикан В.В. О прикладной и практической направленности обучения математике// Математика в шк. – 1985. – №6 – с.27-32.
5. Скафа, Е. И. Организация эвристической деятельности по решению прикладных задач с параметрами //Дидактика математики : проблеми і дослідження [Текст] : міжнародний збірник наукових робіт. Вип. 32 / Донецький нац. ун-т, Ін-т педагогіки АПН України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. О. І. Скафа (наук. ред.) [та ін.]. - Донецьк : [б. и.], 2009. - с.161-166.

УДК: 371.2:377

Стех Є.О.

#### **ТЕОРЕТИЧНІ СКЛАДОВІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

В статті розглядаються особливості патріотичного виховання молоді професійно-технічних навчальних закладів на сучасному етапі.

**Ключевые слова:** патріотичне виховання, професійно-технічні навчальні заклади, учнівська молодь ПТУЗ.

У сьогоденні умовах відбувається перехід світової економіки до індустріального та постіндустріального етапу розвитку, що зумовлює глобальні соціальні, економічні, культурні, етнічні зміни в суспільстві. У зв'язку з подіями глобалізації відбувається модернізація складових освіти, а саме: спрямування на підвищення якості освіти і відповідність її світовим вимогам та потребам сучасної економіки. Держава проголошує це одним з головних пріоритетів своєї політики на сучасному етапі.

У глобалізаційному суспільстві, яке стрімко змінює цінності, погляди, позиції молоді, гостро постає питання патріотичного виховання, яке покликане формувати свідомого громадянина-патріота з активною життєвою позицією та небайдужим ставленням до Батьківщини.

Основну увагу концептуальним основам патріотичного виховання приділяють такі вчені як Г. Ващенко, О. Вишневський, В. Сухомлинський; психолого-педагогічне становлення патріотичної особистості розглядають І. Бех, М. Боришевський, К. Чорна; роль педагога у формуванні морально-патріотичних якостей громадянина порушують І. Зезюн, А. Капська, М. Фіцула, В. Ягупов та інші.

До проблеми професійного виховання в системі професійної освіти зверталися такі вчені як В. Булавко, Я. Гнутель, Р. Гуревич, А. Лігоцький, І. Лікарчук, М. Пузанов, Г. Терещенко, С. Челишева, І. Сухніна та ін. Зосереджують увагу на теоретико-методологічному обґрунтуванні шляхів удосконалення навчально-виховного процесу в професійно-технічних навчальних закладах: С. Батишев, А. Беляєва, С. Гончаренко, О. Дубинчук, Н. Кузьміна, Н. Ничкало, О. Новиков, І. Смирнов тощо.

Патріотичне виховання має суспільний характер. Його складовими є сім'я, формальні та неформальні об'єднання, громадські організації, засоби масової інформації тощо. Отже, ми можемо стверджувати, що однією з особливостей прояву патріотичного виховання є його складові. Процес патріотичного виховання нерозривно пов'язаний з навчальними закладами, зазначимо, що в нашому випадку – це професійно-технічні навчальні заклади (далі – ПТНЗ). Мета ПТНЗ полягає у вихованні почуття патріотичності, національної гордості, розуміння власних дій і життєвої позиції, осягненні сенсу життя та визначення свого місця у суспільстві, сприянні активній позиції, прагненні до милосердя, доброти, поваги, спонуканні до самовиховання та самовдосконалення.

Проаналізувавши погляди В.Ягупова, ми стверджуємо, що до особливостей патріотичного виховання ми можемо віднести: родинне виховання на ідеях і засобах народного виховання, народної педагогіки. Першим інститутом соціального виховання є сім'я, яка виступає еталоном поведінки особистості в суспільстві як громадянина. Тому перші знання про патріотичне виховання індивід отримує беручи участь у родинних святах, обрядах, звичаях; патріотичне виховання в початковій школі, яке стає початковою ланкою при формуванні патріотичного виховання у ПТНЗ; патріотичне виховання на державному рівні – це розроблення концепцій та програм національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання, героїко-патріотичного виховання тощо [4].

Автор у процесі патріотичного виховання приділяє увагу такі засобам як: рідна мова, родовід, рідна історія, краєзнавство, природа рідного краю, народна міфологія, фольклор, національне мистецтво, народний календар, національна символіка, народні прикмети і вірування, виховні традиції, національні традиції, звичаї та обряди [10]. Отож, звернення до традиційних культурно-історичних надбань сприятиме більш ефективному процесу патріотичного виховання.

Важливою особливістю патріотичного виховання є завдання патріотичного виховання. З. Гасанов виділяє наступну систему завдань патріотичного виховання громадян, серед них: любов до Вітчизни та її багатонаціональному народу; патріотизм, який заключається у готовності служити Батьківщині, захищати її, поєднується з любов'ю до малої Батьківщини (рідна республіка, область, національний округ); поважне ставлення до всіх народностей країни, до їх історії, традицій, мови, культури, національної честі; любов до рідної мови, культури та історії свого народу; поважне ставлення до народу та розуміння його ролі в становленні та розвитку держави; повага до мови як важливого засобу міжнаціонального спілкування та взаємозближення; глибока повага до Конституції та інших законів; повага до прав і свобод людини незалежно від статі, раси, національності, мови, походження, майнового та посадового положення, місця проживання й ставлення до релігії; глибока повага до загальних цінностей (злагода, безпека, можливість для кожного народу обирати свою долю, забезпечення прав та свобод особистості) тощо [2, с. 61].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, ми можемо стверджувати, що патріотична особистість має активну життєву позицію у суспільстві, цікавиться історією рідного краю, дотримується українських традицій, готова на героїчні вчинки заради Батьківщини та спрямована на розбудову держави.

Потрапляючи в умови нового соціального середовища, а саме до ПТНЗ, учень стає суб'єктом впливу факторів, які позначаються на його становленні. ПТНЗ, на наше переконання, виступає як певне соціальне середовище, середовище життєдіяльності, до якого пристосовується і в якому функціонує учень. У нашому випадку ПТНЗ є об'єктивним фактором, що визначає життєві настанови, особистісну спрямованість, характер потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій, реальну поведінку тих, хто там навчається. Відповідно до цього, у сучасному суспільстві до першочергових завдань формування особистості як відповідального громадянина України належить формування патріотизму як складової громадських цінностей. Важливо не просто сформувати патріотизм як абстрактне почуття любові до рідної землі, народу, держави, а як реальну зацікавленість у розбудові власної держави, відродження національної ідентичності української самобутності, небайдужого громадянина до власної країни.

Ми погоджуємося з поглядами В. Гонського, що структура патріотизму як система якостей включає такі компоненти: патріотичні почуття (гордість, захоплення, тривога, відповідальність за долю Батьківщини); національна гідність людини, потреба в задоволенні своїх національних інтересів, у національному самовиявленні; патріотична свідомість (осмислення громадянської ролі); національний такт (повага до національної гідності людей інших націй); потреба у збереженні й передачі іншим людям вітчизняних духовно-культурних цінностей; потреба й готовність до діяльності патріотичного змісту, захисту Вітчизни [3, с. 13].

Духовні цінності учнів ПТНЗ мають бути покладені в основу їх патріотичного виховання, класифікація запропонована М. Боришевським, у якій він виділяє такі групи: моральні (доброта, справедливість, толерантність, щирість, взаємодопомога, власна гідність, відповідальність, принциповість та непримиренне ставлення до протилежних явищ дійсності); громадянські (патріотизм, уболівання за долю Батьківщини та готовність практичними справами її зміцнювати, усвідомлена потреба віддавати свої сили служінню співвітчизникам, вірність громадянському обов'язку, громадянська дисциплінованість, повага до державної мови); професійні, або діяльнісні (усвідомлення учнем своїх обов'язків щодо активного і творчого навчання у ПТНЗ як одна з найвищих моральних і патріотичних цінностей), що є своєрідною квінтесенцією таких цінностей, як шанобливе ставлення до національно-історичних традицій і звичаїв українського народу, традицій свого навчального закладу; повага до ритуалів і символів ПТНЗ; творче ставлення до обов'язків учнів; прагнення постійно вдосконалювати свої професійні знання, навички та вміння; готовність до усвідомленого виконання конституційного обов'язку щодо захисту України у лавах Збройних сил; виявлення поваги до керівників і товаришів; намагання зміцнювати духовну єдність учнівських колективів тощо; світоглядні (національна ідея, ідеали та цінності українців тощо); інтелектуальні (здатність мислити критично й самокритично, спроможність плекати об'єктивні оцінки, погляди на різні явища, на саму людину, сенс її життя – як запорука здатності до самостійного вибору); естетичні (розвиненість естетичних смаків, відчуття прекрасного, вміння відрізнити справжню красу від імітацій, вульгарності); екологічні (глибоке усвідомлення неocenеного значення навколишнього природного середовища у життєдіяльності будь-якої людини й суспільства в цілому, бережливе ставлення до природи тощо); валеологічні (відповідальне ставлення до свого фізичного і психічного здоров'я, здатність до фізичного і духовного самовдосконалення) [1].

Отже, патріотичне виховання учнівської молоді у ПТНЗ покликане сформувати самостійну у розв'язанні повсякденних проблем, морально зрілу особистість, здатну зробити свідомий вибір. Процес патріотичного виховання має бути керований та системний з урахуванням інтересів та уподобань учнів, а також з наданням можливості самореалізації та вдосконалення.

**ЛІТЕРАТУРА:**

- 1.Афанасьєв А. Проблема формування ідеалів патріотичного виховання та ціннісних орієнтацій на сучасному етапі / А. Афанасьєв, Н. Іщук // *Рідна школа*. – 2009. – № 12. – С. 19–21.
- 2.Гасанов З. Т. Цели, задачи и принципы патриотического воспитания граждан / З. Т. Гасанов // *Педагогика*. – 2005. – № 6. – С. 59–63.
- 3.Гонський В. Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави / В. Гонський // *Рідна школа*. – 2001. – № 2. – С. 9–14.
- 4.Ягунов В. В. *Педагогіка: навчальний посібник* / В. В. Ягунов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

УДК 364-787.24

Соляник М.Г.

**ХАРАКТЕРИСТИКА СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ, ЯКІ НАДАЮТЬСЯ СІМ'ЯМ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ**

**Анотація**

В статтє рассмотрено социальные услуги, которые предоставляются семьям в сложных жизненных обстоятельствах; формы работы с семьями в сложных жизненных обстоятельствах; специфику работы с данной категорией клиентнов.

Сім'я, яка опинилася у складних життєвих обставинах переважно сама не може подолати труднощі, проблеми з якими стикається. Часто значна кількість проблем у таких сімей виникає через одну проблему, яку сім'я не може подолати і вирішивши основну проблему, решта вирішується самостійно.

Основними причинами взяття під соціальний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, були: проблеми складних стосунків у сім'ї, залежностей або співзалежностей, безробіття, сирітство, інвалідність, ризик передачі дитини до інтернатного закладу.

Основним завданням діяльності в цьому напрямку є:

- здійснення соціальних заходів, спрямованих на вихід сімей зі складних життєвих обставин, які вони не в змозі самостійно подолати за допомогою наявних засобів і можливостей;
- попередження виникнення складних життєвих обставин в сім'ї;
- створення умов для самостійного розв'язання життєвих проблем, що виникають в сім'ї, та повернення до повноцінного життя родини [1].

Робота Центрів соціальних служб з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах здійснюється за такими напрямками:

- надання соціальних послуг різного спрямування членам родини, що фіксується у звітній роботі центрів соціальних служб у загальному переліку роботи з окремими клієнтами;
- комплексна соціальна допомога сім'ї у формі соціального супроводу.

При здійсненні центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді соціального супроводу найактуальнішими завданнями є: забезпечення комплексного підходу, запровадження оцінки потреб для визначення основних проблем сімейного неблагополуччя та складання плану роботи, необхідного для їх вирішення, раннє виявлення та попередження сімейного неблагополуччя, спрямування зусиль на роботу з сім'ями, які мають ризик виникнення цих явищ, залучення членів сімей та осіб до активної участі у вирішенні проблем, через які вони потрапили у складні життєві обставини тощо.

Для ефективного роботи у подоланні труднощів сімей у складних життєвих обставинах задіяні фахівці таких установ як: відділ у справах сім'ї та молоді; служба у справах дітей; центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; центральна районна лікарня; відділ освіти; управління праці та соціального захисту населення; районний відділ управління Міністерства внутрішніх справ України.

Відповідно до Закону «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 року № 966-IV [2] та Наказу Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 29.12.2009 № 4569 «Про затвердження Примірного галузевого стандарту надання соціальних послуг сім'ям з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах» [3] сім'я, які опинилися у складних життєвих обставинах надаються послуги:

1. Вирішення соціально-економічних та побутових питань: відновлення житла, розв'язання житлово-побутових проблем, в тому числі поліпшення житлово-побутових умов, сприяння в отриманні реєстрації, сприяння працевлаштуванню, отриманню натуральної (гуманітарної) допомоги, оформленню матеріальної допомоги, залучення спонсорів, благодійних фондів та недержавних організацій до вирішення матеріальних проблем сімей, забезпечення продуктами харчування та тимчасовим житлом в закладах соціального обслуговування.

2. Роз'яснювально-інформаційну роботу: надання членам сім'ї інформації, необхідної для вирішення складної життєвої ситуації, інформування про наявні пільги та соціальні виплати відповідної категорії, надання контактів служб, установ, організацій, до яких можна звернутися по відповідну допомогу, про заклади, які можуть надати послуги сім'ям з дітьми та дітям, умови отримання соціальних послуг, про реабілітаційні програми, діючі групи взаємопідтримки та взаємодопомоги тощо.

3. Психологічну допомогу: надання психологічних консультацій з метою покращення мікроклімату сім'ї, збереження психологічного здоров'я членів сім'ї, набуття впевненості в своїх силах, адаптація до середовища, поліпшення взаємин з оточуючими, обговорення наявних проблем з членами сім'ї та надання рекомендацій щодо їх вирішення, формування навичок подолання труднощів та конфліктів з оточенням, організація та координація психотерапевтичних груп та груп самопомоги, психологічна діагностика корекція та реабілітація.

4. Соціально-педагогічну допомогу: планування спільно з родиною дій щодо усунення причин, які спричинили складні життєві обставини, моніторинг виконання запланованих дій, виявлення та сприяння розвитку різнобічних інтересів членів родини,